Sfarmă-piatră

Director Al Gregorian

PERSPECTIVA ANULUI POLITIC

In acest prag al anului 1938, România trăiește o nouă stare de psihoză politică, adâncă și puternică. Ave- E a treia dela războiu încoace. Averescanismul a fost cea dintâiu: psihoza tranșeelor. Țărănismul a fost a doua: psihoza unei „clase". Legionarismul e a treia: psihoza tineretului neîncadrat.

Se înșeală total cine crede că poate lupta împotriva unor astfel de inundații stihiale ale sufletului colectiv. Ele trec, printr'un proces interior de diminuare și de dispariție, — cum au trecut primele două; sau evoluiază printr'un proces de transformare și de clarificare, cum nădăjduim că se va întâmpla cu legionarismul.

Nimeni n'a putut lupta împotriva averescanismului; el s'a distrus însă singur, verificându-se crunt la întâia guvernare. Nimeni n'a putut lupta împotriva țărănismului ajuns la paroxism pela 1928; el s'a prăbușit singur în proba de foc a guvernării.

Acum începe momentul legionar. Superb moment, — și foarte greu.

Superb, fiindcă angajează în dinamismul lui întregul suflet tânăr al țării. Foarte greu, fiindcă se apropie cu repeziciune de verificare.

Intre aceste trei faze ale psihologiei politice românești trebuie să recunoaștem că sânt asemănări, dar și deosebiri adânci. Asemănări, fiindcă toate sânt erupțiuni elementare ale aceleeași speranțe de țară nouă și de ordine nouă. Deosebiri, fiindcă, pe când averescanismul reprezenta o turbulentă haotică, fără obiect precis, a sufletului războinic, iar țărănismul dinnainte de corcirea iudaică reprezenta numai o anumită categorie de oameni, legionarismul e o mișcare a tineretului de toate categoriile sociale dela prinț până la golan. El se poate numi într'adevăr și integral „România tânără". Atât de tânără încât fiecare copil din țara asta se visează legionar, ca un ideal căutat cu cea mai înfrigurată ardoare. Dacă e ceva realmente „ilegal" în această mișcare, nu sânt în niciun caz cine știe ce idei subversive cum mint pe socoteala ei de ani de zile bătrânii, ipocriții și pișicherii politiciani; ideile politice ale legionarismului sânt încă foarte vagi și nelămurite; dreptate, pâine, pace, cum au fost concretizate aceste idei în ultima deviză electorală, poți să le interpretezi cum vrei, fiindcă sânt locuri comune în limbagiul oricărei formațiuni politice. Și totuși mișcarea are ceva cu totul „ilegal" și anume: imensul minorat angajat în ardoarea ei. Legile țării recunosc drepturi politice numai majorilor; și toate partidele din România nici nu s'au gândit, dar nici n'au izbutit atunci când, târziu, s'au gândit să-și coboare aderențele dincolo de limita majoratului, în profunzimile iraționale ale adolescenței și ale copilăriei. Singur legionarismul s'a coborît în aceste regiuni subpolitice pentru a-și pregăti victoria.

Aceasta e „ilegalitatea" mișcării, care enervează și indignează pe politicianii partidelor, când se văd concurați și amenințați de „copii". Teama și enervarea, în fața acestei apariții cu totul neobișnuite în politica României, au mers până acolo încât bătrânii politiciani au făurit legi noi, cum e cea universitară, care interzic studenților majori exercitarea drepturilor cetățenești și-i împing astfel cu forța în imensul minorat legionar. Desigur, nimeni n'a bănuit că asemenea măsuri, ca să nu mai vorbim de prigoanele fără pereche, vor duce la solidaritatea unanimă a mișcării de azi, care amenință să ajungă dezastrul tuuror politicianismelor.

Considerat comparativ, legionarismul are, prin urmare, o fisionomie cu totul aparte în configurația partidelor politice prin faptul înrădăcinării lui excepțional de adânci în straturile subpolitice ale noilor generații. Orice alte încercări de a-l imita și de a-l submina pe această cale, întreprinse de vechile partide, sânt izbite de nulitate atâta vreme cât există această psihoză a elanului irațional, cu atât mai invincibilă cu cât e în mai largă măsură expresia minoratului.

Partidele vechi sânt îndreptățite să fie îngrijorate nu pentru soarta țării, ci pentru propriul lor egoism, dar n'au niciun drept să-i pună stavilă fiindcă ele sânt responsabile de nașterea ei. Ar fi fost oare posibilă această mișcare dacă ar fi existat o ordine morală în politica României și dacă poziția românismului în noul stat ar fi fost păstrată cu gelozie pe linia dominației firești și a demnității de popor stăpân pe pământul și pe destinele lui? Evident că nu. Intro' țară guvernată cum trebuie de părinți, copiii rămân la jucăriile lor. Dar ce dezastru trebuie să sufere această țară pentruca pruncii să se ridice împotriva părinților nevolnici! Aspectul cu totul ciudat al vieții noastre publice îl dă această luptă a copiilor împotriva părinților și a părinților împotriva copiilor sau a unui minorat cuprins de febra precocității politice împotriva unui majorat pe care îl declară nevrednic să conducă țara.

E aceasta o primejdie reală? Nu! Bine înțeles, cu condiția ca din noua psihoză să se lămurească o altă ordine morală și românească în viața de stat. Săntem îndreptățiți s'o presupunem fiindcă lumea adolescenței și a tinereții, ce se ridică în marș covârșitor, e de o mie de ori mai curată și mai gata de jertfă decât lumea maturizată în egoism sălbatic. Personal, îmi e cu totul indiferent că această lume nouă se numește legionară ori s'ar putea numi altfel. Faptul principal este că ea există azi ca o realitate pe care se pot sprijini speranțele de îndreptare. Această realitate corespunde convingerii mele de totdeauna că țara noastră nu se poate reînoi decât prin tineretul educat altfel decât părinții lui. Din nenorocire, în România noastră regula educației politice, cea mai potrivită, trebuie să fie aceasta: „Să creștem pe copii după norme cu totul contrare celor practicate de părinți!".

Axa scrisului meu politic este această idee, începând cu acei „Copii ai nimănui" din timpul războiului, continuând cu „Moștenitorii victoriei" dela 1923, și apoi cu tot ce am scris în ziarele anterioare „Calendarului". Doi ani, 1932 și 1933, acest ziar a fost cel dintâiu în România dedicat în întregime reînoirii țării prin tineret. Aruncat în închisoare pentru această îndrăzneală, unică la vremea ei, cea mai gravă acuzație ce mi s'a adus a fost aceea că aș fi „conrupătorul tineretului". Cașicum a-i deschide ochii asupra unei realități insuportabile și asupra unor zări de slavă, spre care merge azi triumfal, ar fi însemnat a-l conrupe!

Era în fond chinul unui om care, obligat să ia contact ca ziarist cu dezastrul politic fără leac, pricinuit de partide, arăta cu desnădejde unde trebuie pregătită mântuirea. Sânt singurul om care n'am căutat profituri personale dintr'o asemenea luptă. Am dat tot ce am putut fără să cer nimănui nimic. Dacă aș fi făcut altfel, m'aș fi desonorat în proprii mei ochi la ideia că-mi precupețesc convingerile, rămase sfinte pentru mine.

Acest dezinteres personal, greu de înțeles pentru tinerii de azi, pe care l-aș fi vrut exemplu celor cari, ca niște otrepe morale, s'agață și ei de aripile vulturilor, îmi dă dreptul și să laud și să critic. Eu nu cunosc „șefi" fiindcă șefii de azi au fost îndrumați de mine. Eu cunosc un singur interes, care nu e al meu, ci al tuturor celor cari constituie țara și e mai presus de fiecare dintre noi. In lumina lui văd ce e bine și detest ce e abatere în mișcarea naționalistă. Știu limpede că această mișcare, în faza de psihoză actuală nu sufere nici un fel de contradicție sau de observație. Dar mai știu că singur Dumnezeu e fără greșală, iar arhanghelii, unii dintre ei cel puțin, au căzut până în fundul iadului, fiindcă și ei sânt simple creaturi insuficiente. Când psihoza mișcării se va rectifica prin experiența oamenilor și a problemelor, se va vedea clar că pe cine l-am arătat ca oportunist, oportunist se va dovedi, pe cine l-am arătat ca escroc, escroc se va menține.

Legionarismul are, din păcate, și specimene de acestea și încă cu mare trecere. Sânt fermenții dezagregării morale pe care, de va ști să-i înlăture, imensa curățenie a tinereții va fi salvată, și, odată cu aceasta, se va evita dezastrul suferit anterior de averescanism și de țărănism.

Momentul unei asemenea purificări e impus de marea biruință electorală a legionarismului. Un singur partid a biruit în aceste alegeri: Totul pentru țară. Liberalii au fost înfrânți. Valahiștii s'au demascat că sunt ce-i arătăm noi de doi ani încoace. Țărăniștii au bătut pe loc cu toate sforțările de ultimă oră ale d-lui Iuliu Maniu. Național-creștinii au rămas la numărul de voturi de acum patru ani ale cuziștilor și gogiștilor. Lucrul iese și mai mult în evidență când Totul pentru țară, candidând întâia oară, obține cu 200.000 de voturi mai mult decât național-creștinii. Faimoasa unire a tuturor naționaliștilor într'un singur organism, pe care o încercasem eu și pe care o preconiza pe urmă d. Ilie Rădulescu, se va rezolvi de acum încolo, în scurt timp, prin absorbirea tuturor în legionarism. E un fenomen pe care nimic nu-l mai poate opri. Cuzismul a mai rezistat încă în Moldova veche și în Basarabia unde e un fel de superstiție populară, cum l-am numit noi.

Afară de aceasta, toate celelalte partide nu au decât suma de voturi recoltate în alegeri. Singur Totul pentru țară reprezintă un număr de aderențe incomparabil mai mare decât jumătatea de milion recoltată azi, fiindcă dincolo de linia majoratului are întreaga țară de minori. In fiecare an contingentele de votanți se vor spori mecanic. Iar această zestre care vine e un privilegiu unic.

Alegerile acestea au valorificat politicește mișcarea, crezută până ieri o simplă febră infantilă. De acum încolo, ea reprezintă o forță de contaminare irezistibilă și pentru oamenii maturi. Dacă politicianii n'au putut atrage pe copii, copiii vor atrage și pe politiciani, cari sânt destul de abili pentru a simula convertiri legionare cu gândul la bugetul de mâine al statului. Procesul acesta de invazie a corbilor început mai de mult, se va intensifica în mod neobișnuit. Românul e foarte cameleon în politică și trece ca săgeata dela o extremă la alta. Cu aceasta, coheziunea se va slăbi și intrigile inevitabile vor submina disciplina, iar vechile mentalități intruse vor diforma spiritul. Eu n'aș dori legionarilor o trezire prea târzie din vis. Și cu mine judecă la fel orice român liber, care vede pe tâlharul de ieri exponent al tineretului azi, iar mâine ministru în numele României noi.

Noua situație, creată prin rezultatul alegerilor, e confuză pentru clipa de față dar foarte limpede în perspectiva viitorului. Se vorbește de o eventuală dictatură a paraponisiților electorali. Ar fi cea mai nenorocită greșală. Dictaturile se mențin prin aderența tineretului. Niciuna însă nu poate rezista împotriva lui.

Pentru oricine judecă obiectiv, anul 1938 se deschide sub zodia naționalismului de stil nou.

Fie într'un ceas bun!

Nichifor Crainic

CALENDARUL „SFARMA PIATRA" este frumos ca un poem 1938

ÎNCĂ UN AN DE LUPTĂ

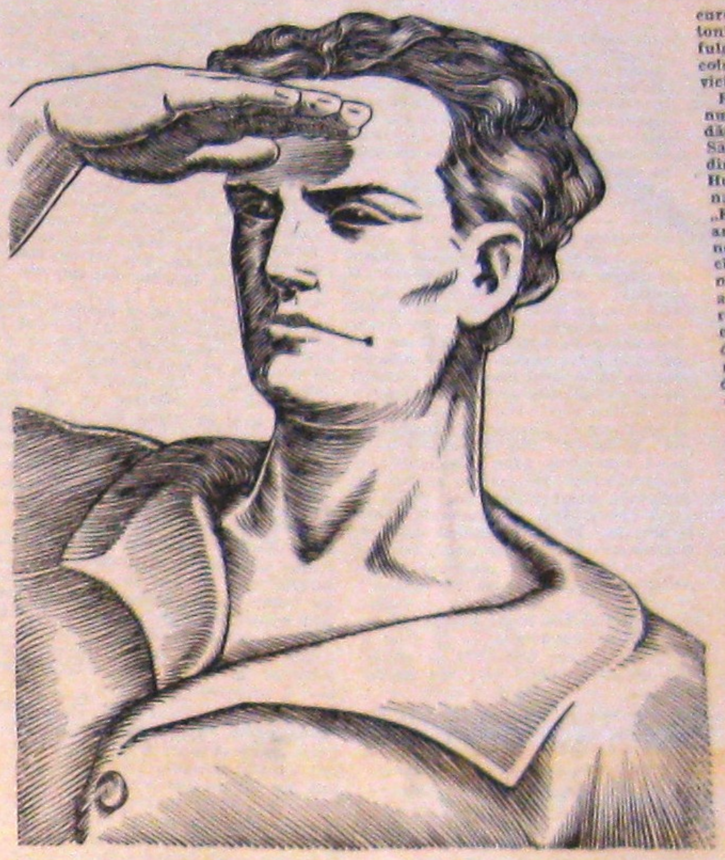

Rolul lui „Sfarmă Piatră" în mișcarea naționalistă îl va arăta istoricul de mâine al acestei revoluții care se înfăptuește năprasnic sub ochii noștri.

Ce a însemnat și cât a influențat scrisul lui, cum au luminat ideile de aici drumul către zările de peruzea ale României Noi, renunțările, jertfele și credințele noastre, toate aceste scări de flăcări și de mătase pe care „Sfarmă Piatră" le-a întins din inima sa, generos, lui Făt-Frumos — Naționalismului — către înaltul destinului românesc, le vom vedea mai bine mâine, când se va risipi pâcla patimilor și când biruința finală ne va întoarce pe toți, nostalgic și împăcați, în pelerinaj de reculegere peste ani, peste începuturi. O peană de cronicar va caligrafia atunci nepărtinitoare isprăvile generației care este astăzi tânără. Timpul îi va împleti altițele baladei din arnicul de aur al legendei. Copiii vor învăța din cărți cum s'a zidit voluntar în temelia neamului leatul iluminat al lui Ionel Moța.

Atunci se va vedea cine a fost misionar și cine mercenar, cine a crezut, a suferit, a sângerat în mișcarea naționalistă, — și cine a simulat și a speculat naționalismul, cine a fost cinstit, cine escroc, cine a venit în [illegible] să se jertfească, cine să fure decorațiile morților și să-i jefuiască.

Atunci abia vom înțelege toată încrâncenarea luptei dusă de „Sfarmă Piatră", de ce a isbit el atât de mânios în farseuri și în briganzi, de ce n'a crutat nici coama albă a unora, nici aura de eroi a altora, dece a fost, însfârșit, așa de aspru în critică și atât de nepoliticos cu mosafirii nepoftiți ai naționalismului.

Revista aceasta a apărut în anul 1935, într'un moment foarte critic pentru mișcarea de dreapta. Când ea își făcea drum de sub teascuri, d. Vaida, agentul masoneriei, era pe punctul de a ne vârî pe toți în luleaua lui ca într'o turbincă. Negocierile sale fuzioniste cu conducătorii partidului național-creștin erau foarte avansate și manevrele de captare și învăluire a mișcării legionare foarte îndrăznețe. O nebunie colectivă pusese stăpânire pe aproape toți naționaliștii. In naivitatea lor, aceștia credeau că sosise ceasul să ia puterea și sperau să ajungă pe crestele reduței agățați de pulpana miraculoasă a jachetei d-lui Vaida, omul care venea cu prestigiul câtorva guvernări după dânsul și cu lozinca lui „numerus valahicus" din consiliile de administrație să înoiască țara...

A trebuit să începem atunci o luptă disperată, luând în răspăr curentul general al vremii și izolându-ne de toți tovarășii noștri de eri. Focul a fost deschis de Nichifor Crainic, de acest mare încăpățânat al nostru, care a intuit cel dintâi primejdia vaidificării naționalismului și a continuat fără încetare până am exasperat chiar și proverbiala șiretenie de vulpoi bătrân a d-lui Vaida, așezat la pândă în preajma cotețului.

In 1936, campania noastră ad hominem a fost dublată de o vehementă și susținută critică a programului valahist, care s'a dovedit a fi o aberație, mai mult, o catastrofă a românismului. In cursul anului 1937, d. Alexandru Vaida, complet demascat în aceste pagini, s'a văzut nevoit să abandoneze poziția sa pseudonaționalistă și, după ce a încercat să revină la matca democrației iudeo-țărăniste, cu prilejul crizei de guvern de acum o lună, a capitulat lamentabil în brațele guvernului liberal, potrivind luleaua sa istorică în botul d-lui Guță Tătărăscu.

Astăzi, lumea naționalistă dela noi este pe deplin lămurită asupra cazului Vaida. Părerile și ideile noastre din 1935, 36, 37, par'că ar fi fost de când lumea ale tuturor...

1937 ne-a fost un an darnic în satisfacții.

După clarificarea problemei Vaida, el ne-a adus încă o izbândă: aceea a dizolvării lojilor francmasonice. Lupta lui „Sfarmă Piatră" cu marele arhitect de tuci al Universului a deschis ochii guvernului asupra primejdiei din subterane și mai în glumă, mai în serios, guvernul a trebuit să interzică printr'un jurnal al consiliului de miniștri funcționarea atelierelor masonice pe tot cuprinsul țării.

Voința lui „Sfarmă Piatră" a ajuns astfel act de guvernământ, a guvernat, deși nu e nicio onoare...

In continuarea operației de curățire a atmosferei morale din mișcarea naționalistă, fiindcă tot aveam bisturiul în mână, am operat în anul care trecu un buboi care supura de mult și putia îngrozitor: buboiul Seicaru. Ecoul campaniei, cea dintâi campanie mare contra cunoscutului apaș de presă, a ușurat țara. Rezultatul s'a văzut imediat: Pamfil Seicaru, deputatul permanent, care ținea sub teroarea labei sale adunătoare toate cluburile politice din România și toate buzunarele, a fost ocolit de toți ca un lepros; nimeni nu i-a mai oferit mandat de deputat. Să sperăm că în schimb îl vom vedea, și cât mai curând, cu un mandat de arestare...

Campaniile noastre contra lui Mihail Sadoveanu, contra presei metece din Sărindar, contra tartorilor democrați, contra guvernului de vodevil, chiar, cu toată străsnicia cenzorului, sunt isprăvile lui „Sfarmă Patră" cu care nu multe publicații se pot mândri. Când cuvântul ne-a fost ciontit de foarfecă, am recurs la caricatură, la linia subțire și tăioasă a desenului care amuză și dizolvă. Cine poate uita copertele revistei noastre, pe Sadoveanu umplut cu pae, pe Seicaru între sonde și între mușuroaiele din cimitir, pe Mihalache cu freză dar fără cap, capetele de evrei de aici, botul tenorului, și toate acele inspirații diavolești ale lui Sfarmă? Apoi acele poeme în culori, picturile care au pus pe umărul de amorez din basm al uriașului frumusețile României, roadele pământului nostru, istoria din fresci, târgile care aduceau din Spania eroii...

Dar în vremea aceasta ochiul ne-a rămas mereu atent la problemele grele ale timpului. Sfarmă Piatră care este ediția politică a „Gândirii" a ținut sus steagul ideii de misiune românească, a prezentat într'o vastă informație dictrinele naționalismelor europene, dar a adâncit aici [illegible] tonismul gândirist, a stat cu [illegible] fulger lângă tinerețea țării, [illegible] colul scrisului său a fost pus [illegible] viciul naționalismului român[illegible]

Reactualizarea lui Vasile [illegible] numărul consacrat lui Crean[illegible] dărnicind monstruoasa încer[illegible] Sărindarului baimatios de a [illegible] din opera marelui povestitor [illegible] Humulești naționalismul și [illegible] natul său antisemitism, pu[illegible] „Elogiului satului" (Blaga), [illegible] articole despre Rege, despre [illegible] nostru domnesc, despre umili[illegible] celor care trebuie reintegrat în [illegible] ne, înfățișarea naționalismu[illegible] aspect creștin, secondarea lu[illegible] de românizare a barourilor și a [illegible] categoriilor profesionale, sunt [illegible] dovezi de credință fanatică în [illegible] nul neamului nostru, atâtea m[illegible] despre strădaniile dintr'un sin[illegible] — 1937 — ale grupului nostru.

Mândria și, poate, meritul [illegible] mare al revistei „Sfarmă Piat[illegible] acest an și de totdeauna e „Programul statului etnocratic" care [illegible] cristalizat de mintea luminată [illegible] Nichifor Crainic în paginile [illegible] ționalismul prezenta o curioa[illegible] malie: voia să realizeze o R[illegible] de stil nou cu o concepție [illegible] vechiu. Aceasta era o de[illegible] structurală de doctrină. Doctr[illegible] che care s'a închegat în secolu[illegible] avea în ea toate tarele vremi[illegible] până cu individualismul ato[illegible] al demoliberalismului și sfâr[illegible] teoria marxistă a claselor [illegible]. Programul statului etnocrati[illegible] te naționalismul din utopie, [illegible] tează în spiritul vremii, și [illegible] sistematizat în soluții serio[illegible] guvernământ. Primul prog[illegible] statului totalitar, prima vizi[illegible] ansamblu a României de mâ[illegible]

El este în acelaș timp și [illegible] unificare a mișcării de dreap[illegible] mând pe toți naționaliștii, deo[illegible] să-și însumeze forțele în [illegible] reconstruire a Patriei.

Dacă ar fi făcut numai [illegible] decurs de un an, încă am ave[illegible] să fim mulțumiți de bila[illegible] „Sfarmă Piatră".

E munca și e tinerețea [illegible] toată în aceste pagini. Aici [illegible] fanatica iubire de neam a [illegible] ției de azi și tot secretul [illegible] noastre de mâine.

Acum, când intrăm într'u[illegible] mai greu, ne pregătim de lup[illegible] „Sfarmă Piatră" care s'a [illegible] în mit de sub cenzura timpul[illegible] ge înainte tânăr și dârz. El [illegible] adevărul e cu noi.

Anul 1938 îl găsește așa cu[illegible] la început: cu gândul înflori[illegible] gere și cu palma streașină descifrând în zări destinul [illegible] românesc.

Al. Grego[illegible]

Inscripție din Banat

„Aici, în anul dela Christ o mie

„și nouă sute șapte-am ridicat
„troiță, Eu, voivodul din Banat
„și slovă rînduim ca să se știe..."

„Era furtună aruncată peste mări
„și soarele s'a frînt în depărtare;
„îngenunchiați în rugă de altare
„am împletit troiță petru zări".

„Lăsăm pentru urmași, în stih, [psaltire
„să aibă ctitorii lumină și să cheme
„de sărbători istoria să 'nsemne
„tropare de credință și sfințire".

„Pe lespede de cer acum învie
„din veacuri hronicarul din Banat
„și scrie cum aici s'a ridicat
„troiță pentru neam în veșnicie".

C. Pârlea

Semănător

Semănător cu sufletul de ro[illegible]
Si darul primăverii în pri[illegible]
Pe-ogorul făr'de legilor, tub[illegible]
Imprăștie cu mâinile-amând[illegible]

Lumina unui ram de'mpăc[illegible]
Cupola slăvi-o spintecă în d[illegible]
Tăind în absolut cărare nou[illegible]
Invinșilor purceși din mân[illegible]

Au înflorit pe dealuri porto[illegible]
Ne pregătește Iuda funerali[illegible]
Treziți-vă copii și părinții

Din brazdele sfințite de du[illegible]
Semănători de azi ai birui[illegible]
Și credeți ca și ei în [illegible]

Leonard Diva[illegible]

CE NE EXPLICĂ TĂNASE

De câteva zile mă întâlnesc neașteptat de des pe Calea Victoriei cu prietenul meu Domnul de pe stradă. „Neașteptat" de des e un fel literar de a vorbi, fiindcă amicul meu, fără a râvni deloc să imite pasiunea anticilor pentru For și Agora, din motivul pur și simplu că învățătura sa liceală n'a fost nici pe departe atât de solidă ca să reziste tuturor intemperiilor vieții d-sale, — se caracterizează prin constantul obiceiu de a sta mult pe stradă în ziua de 10 Mai și mai ales în cele de criză politică. E un mijloc foarte practic și ieftin de a evada cu năduful revoltelor sale de o viață întreagă din cușca înăbușitoare a casei; apoi e și un act de nedesmințită fidelitate față de singura gazetărie în care pune încrederea: gazetăria orală, cea dela șoaptă la ureche. Amicul meu deci e firesc să nu știe de dialecticienii timpurilor lui Socrate și Pericle. El e anterior lor ca mentalitate: el e de mai înainte; e omul obicinuit să descifreze soarta țării din focurile ce se aprind a primejdie din culme în culme, din galopul nălucă al călăreților cari trec pe cai albi, singurateci și muți, strigând revolte prin această tăcere a lor mai tare decât mii de trâmbiți...

Deși e astfel străvechiu și foarte puțin occidental ca suflet, amicul meu nu vrea să se recunoască deloc așa cum e. De câte ori ne întâlnim, ne salutăm foarte ceremonios și occidental, fiindcă prietenul meu Domnul de pe stradă, — deși în linia strămoșilor săi nobiliari nu-și știe decât pe unul: băiețașul de țară, în opincuțe înc[illegible] și căciulă dintr'un miel, venit sfios și dârz tot odată în oraș ca să-l îngenunche, și deși acest [illegible] în fabular e aproape totdeauna [illegible]ul, tata, sau chiar amicul meu [illegible] persoană, într'o epocă voit uitată [illegible] [vi]ții sale, — totuși e foarte grijuliu [illegible] în haină și în vorbă de toate [etich]etele și politețurile „civilizate", [illegible] occidentale. După ce am satis[făcut] astfel bănuitele noastre în[illegible] sociale superioare, discutăm [illegible] politică. Fiindcă prietenul [illegible], deși își îndeplinește cu fidelitate [c]rezul și datoriile sale de „om [de cul]tură" citind zilnic Universul ba [illegible] și alte ziare, totuși nu poate [illegible] ascunsei plăceri atavice de [illegible] am vorbit: de a face gazetărie [illegible].

[Do]mnul de pe stradă, amicul meu, [illegible] de câteva zile profund îngri[jorat]. Aș putea să zic mai bine uluit. Ultimele evenimente politice l-au [illegible] brusc într'o stare de panică [illegible]ară și de atrofiere a acelei [illegible]uni de adaptare la mediu care [illegible] inteligența, — și nu-și mai poate [illegible].

[Pa]nica aceasta nu e frică, fiindcă [n'are] de ce să-i fie. E unul din nein[illegible] de mulții oameni mărunți în [mode]stia lor, profund cinstiți în tot [illegible]ul lor, — cari fac la noi pe șme[illegible] fiindcă altfel ar fi compătimiți [illegible]. Își plătește birul, n'are în[illegible] în condica de la serviciu și se [illegible] instinctiv înapoi, ca din fața [unei r]eptile, când simte că cineva ar [illegible] să-i strecoare un ban necinstit în [illegible] sau pe birou. Panica lui e cu [totul] din afară de el: e ceea ce ar [illegible] un cumsecade burghez care s'ar [illegible] seara liniștit și cu tabiet în [illegible] său de lângă noptiera cu sonerie, revolver și lămpșoara cu abat-[illegible] coborît, — și s'ar trezi dimi[neața] fără niciun motiv lângă un foc [illegible]esc în mijloc aspru de codru...

[illegible] de înțeles, el nu mai înțelege [illegible], — fiindcă un compromis foar[te] [or]iginal pe care reușise să-l rea[lizeze] între Dacul și Apuseanul din [el], nu mai e în vigoare, nu mai [funcțio]nează. Între dragostile lui străvechi pentru gazetăria orală și respectul aproape superstițios pentru litera scrisă pe care i l-a dat occidentalizarea lui recentă, el întruchipase următorul precar, dar liniștitor echilibru: șoapta străzii trebuia să completeze ceea ce gazeta spunea printre rânduri sau ceea ce știiai că nu poate să spună.

Și deodată, peste noapte, s'a trezit în fața cu o realitate uriașă, copleșitoare, — despre care gazetele citite de obiceiu n'au scris nimic.

Dacă ar fi rămas credincios numai semnelor străvechi de înțelegere și vestire a primejdiei, a biruinței, — cari mai au încă un loc adânc, sub cenușe, în sufletul său, — ar fi întrevăzut-o de mult, așa cum au făcut-o în toate ungherele țării sute de mii ca el. Amicul meu însă, Domnul de pe străzile din centru ale Capitalei, a fost credincios metodelor noi și civilizate de difuzare ale îndemnului și ideii: radioguvernamental, presă cenzurată, afișe electorale cu fotografii-bust impozante, oglinzi cu portretul d-lui Bejan pe verso și plăci fonografice cu discursuri roz! electorale... In mentalitatea lui nu era singur: era cu guvernul, cu poliția, cu gazetele de „înțeleaptă" opoziție, adică cu „cele mai curagioase" pe afiș și cele mai socotite în casierie, cu politicieni vechi democrați acum dârji naționaliști, — în fine o companie foarte onorabilă și civilizată, de care amicul meu era foarte mândru.

Și deodată se trezește în fața cu totul unei alte priveliști, — ca un spectator de teatru care vede stupefiat cum scena turnantă se răsucește deodată și-i arată culisele reale în loc de spectacolul frumos și scump pregătit.

Amicul meu Domnul de pe stradă e însă, după cum am spus, foarte aproape de strămoșul său, clăcașul de pe moșia lui Brană Vistiernic. Ca atare poate să priceapă că țara s'a înțeles de astădată cu toate viețățile sale ca în străvechi: haiducește. A vestit din bucium înăbușit, noaptea. A dat semn printr'un pas mai apăsat de voinic în treacăt. A trimes îndemn prin cântec apropiat de doinele de revoltă și entuziasm ale haiducilor. A creat fapta prin cuvântul șoptit ferit în voroavele din ceasuri de seară ,prin fărâmele de poveste și mit care se întruchipează în taina focurilor de popas din muncă.

Și toate aceste vești au mers pretutindeni, spre cele mai înfundate coclauri, pe nevăzute fire de durere, — răsucite neîntrerupt din imensa durere a țării. Sub haina ei dibaciu poleită, țara e toată o imensă rană care sângerează și doare. E în stadiul când nu mai nădăjduești leac dela doctori ci dela Dumnezeu și oamenii Lui. Suferința îți ascute sufletul într'atâta încât nici nu mai ai nevoie de simțuri: întreg corpul aude și vede, la depărtări cari uluesc omul normal...

O țărănime care se apropie iarăși cu pași fulgerători de proletariat și mizerie, — cercetați proprietarii de moșii, câți au mai rămas și câți mai au curajul să fie sinceri în pofida propriilor lor interese, și vă vor spune cum se roagă iar, ca iobagii odinioară, de ei plugarii să le dea pentru lucru pământ în parte, căci al lor s'a fărâmițat... Și în auzul acestor țărani, vestea surdă a dănțuitului nebun de milioane și miliarde al afacerilor guvernării!

O mizeră orășenime românească, iarăși sugrumată și proletarizată de străini, cari își bat joc de ea cinic cu înseși legile pseudo-naționaliste din ultima vreme în mână.. Și în ochii ei, imaginea de flacări a desmățului de traiu bun al tuturor veneticilor și al tuturor trădătorilor cari îi oplosesc!

Un tineret chinuit și batjocorit pretutindeni fiindcă în sufletul și în gestul lui a răsunat mai intens durerea aceasta imensă, fiindcă în gândul lui a crescut convingerea că leacurile trebue să fie aspre, — ca în ceasurile din urmă când trebue să riști totul ca să poți salva totul... Și în inima lui, imagina de vis și aur a trecutului de mit eroic și a viitorului demn de el!

Toate acestea le pricepe amicul meu Domnul de pe stradă. Ba chiar în rădăcinile lui ascunse de psihologie haiducească străveche, se simte clintit de ispita de a trage încă odată chiulul „civilizației" și de a intra simplu în rândurile ce se îndesesc ca odinioară sub Tudor.

Dar ceeace-l irită și-l năucește e faptul că toate astea, dacă n'au aprobarea poliției — treacă, meargă! — dar n'au fost vestite la gazetă. Nu a devenit o parodie a lui „Conu Leonida". E însuși omul cumsecade, — la care bietul Caragiale a ținut mult mai mult decât se pare, fiindcă vedea că numai bătrânețea și neștiința lui erau de vină că ancestrala, uriașa lui sete de mai bine, de un pic de dreptate, lua forme atât de ridicule...

E în sufletul omului meu apoi acel copilăros arțag al Românului, care își recunoaște ușor toate păcatele afară de acel al lipsei de inteligență, de informație .

Dar astea toate usturā dar trec. Până la urmă, prietenul meu Domnul de pe stradă s'a declarat cu oarecare mormăială în glas ca să-și salveze ultima fărâmă de demnitate, — lămurit.

Deunăzi însă m'am întâlnit cu el și mai întunecat, și mai uluit:

— Poftim nenișorule, asta e nația! Ieri vorbea numai despre cifra voturilor, astăzi stă la sfat numai despre focul dela Tănase...

A uitat și de revoltă și de tot, și e întreagă într'un val de compătimire și de interes pentru soarta unui biet actor care o viață de om și-a vopsit obrazul cu var, și-a făcut glasul trombon și picioarele sfârlează numai pentru ca s'o facă pe ea, nația, să fie neserioasă...

Drept să spun, apostrofa amicului meu m'a uluit și pe mine. Și ca să nu răspund, am început să vorbim de lucruri mai de departe. Am evocat amândoi sălile pline și animate ale lui Tănase în Capitală, cu publicul lui de mici funcționari, de negustori ducându-și grijulii soarta, de studenți „cu reducere" sau chiar fără bilet, cari nu știau cum să se mai apropie de scenă. Ne-am adus aminte de spectacolele lui din provincie — cu lumea lui furnicătoare de n'o încăpea sala, ca la niciun alt turneu teatral, — publicul lui de popi și învățători de țară, cari veneau cu familiile întregi în tren „clasa treia" ba chiar încărcați toți într'o căruță. Oameni cari își cam fereau sfioși privirea de baletiste, dar râdeau din băerile inimii și ascultau stane toate cupletele politice...

Tănase a fost singurul care mai făcea țara să râdă fără să o otrăvească râsul. Să râdă chiar de durerile ei cele mai mari. A fost doctorul ei sufletesc cel mai ieftin, atunci când alții nu putea să-i aibă sinceri la căpătâiul ei de boală. Tănase s'a impus în zilele tragice ale Moldovei în războiu și a trăit ca artist în zilele de scrâșnită indignare ale afacerismului de după războiu. El a spus maximum ce putea să spună sfiosul om de pe stradă și a făcut maximum de bine pe care putea să-l facă un biet om de pe stradă...

De aceea țara urmărește cu o seriozitate atât de ridiculă în aparențe dar atât de îndreptățită în tragicele ei motive, — soarta isprăvită în plâns a bietului clovn ce părea că nu știe decât să râdă.

Dacă această întâmplare ar fi fost înainte de alegeri, — ar fi fost un lămurit semn al stării febrile, — de durere închisă tragic și cu fereală în străfundurile inimii, — a spiritului țării.

Lămurit, bine înțeles, dar nu și pentru prietenul meu Domnul de pe stradă. Dumnealui a plecat oarecum indignat, afirmând că îmi bat joc de el vorbind așa. A spus-o cu jumătate glumă, jumătate serios, — ca să nu-l angajeze și să se poată gândi mai bine acasă.

Ce gândește azi, nu știu. Nu l-am mai văzut de atunci.

Ovidiu Papadima

Ungher de rai

Pe Bistrițe de-azur și pe Ceahlăi
cădelnițează soarele lumină.
Comori de nestemate se prăvălesc prin văi
și brazii-și flutură spre cer hlamida de rășină.

E Țara mea acest ungher de rai...
...și-aici au odrăslit daci dârzi de piatră.
Jupani de stânci, cnezi, voevozi și crai
și-au oțelit legenda lângă această vatră.

Această glie presărată cu morminte
s'a 'nveselit în ochi Voevodali...
...Pământu-acesta reavăn, aceste brazde sfinte
au descrețit lumină pe frunți de Decebali.

Când calci Rumâne pe al tău pământ,
ascultă 'n adâncimi al vremii grai...
...și-apleacă-ți fruntea 'n rouă, primește-ți harul sfânt
că un străbun a sângerat pe locul unde stai.

Ion Țolescu-Văleni

LITERATURA SUB DICTATURA

D. Guță Tătărăscu are vădite calități quasidictatoriale. De pildă maxilarul de jos, care parcă ar fi al unei preistorice făpturi de grotă. Apoi — vocea, vocea asta a d-lui Guță, gravă, pătrunzătoare, fad autoritară care ne-a amuzat pe toți, un ceas și mai bine, cu prilejul neomenescului discurs citit în fața microfonului nocturn acum vreo două sau trei săptămîni. Căci dincolo de spuma polemic inveninată a cruntului expozeu, d. Tătărăscu, acest prim ministru al confuziei și al tensiunii colective, poate fi atacat din alte o sută de motive. Mai întîi e revoltătoare și exasperantă cezarica ținută a d-niei sale, care amintește numai decît de tragicul umor al unui măscărici ce-și ia masca rolului în serios, confundind-o cu realitatea.

Cert, d. Guță nutrește în adincimile sufletului său întunecat și tiritor, intenții care-l depășesc. Deși afișează continuu un inexorabil crez democrat, șeful actualului guvern batjocorit de capricioasa suveranitate națională, se visează idol al mulțimii și stăpîn suprem al voințelor individuale. Cine i-a acordat acest drept, Dumnezeu știe. Deocamdată lumea vede că retorul de carnaval din fruntea castei levantinoliberale, a instaurat, perfid, un regim de amuzantă teroare și că în cei patru ani de guvernare, el s'a făcut luntre și punte să suprime din ce în ce mai vădit elementarele libertăți umane. Tocmai el, apostolul de paie și noroi al perimatelor comandamente democrate. Tocmai d. Guță Tătărăscu, limbutul cu glas sinistru de tenor ratat care și-a spulberat ultimele vestigii lăuntrice ale demnității, postulindu-și ambiția parvenirii ca pe un cult, iar umilința de vierme ca pe o religie.

Rîvna dictatorială a premierului se revarsă în toate domeniile. In răstimpul cîrmuirii sale ipocrite, domnul Guță a abuzat metodic de puterile ce i s'au încredințat. Și deaceea nu s'a ferit să apeleze la cele mai mîrșave procedee. Cu orice prilej a ținut să-și exercite oculta funcțiune a despotismului.

Recent, drasticele măsuri dictatoriale s'au întins și peste un tărîm care în afara oricăror convingeri fluctuante și a oricăror calcule politice, va trebui să se bucure întotdeauna de privilejul neîngrăditei libertăți: literatura.

De cîteva săptămîni, volumului Minerii al lui Aron Cotruș i s'a interzis vînzarea. El a fost răpit din vitrina librăriei și smuls din mîna cititorului. Motivul: poesia lui Cotruș este subversivă. Dispoziția luată e incredibil de brutală iar îndărătul ei se ascunde o mișelie inconștientă și lucidă deopotrivă, care din cauza unei regretabile neglijențe de presă n'a fost încă hulită așa cum se cuvine.

Așa dar, versul de aspre răsfrângeri și de stîncoasă structură românească al lui Aron Cotruș, are în ochii orbi ai liberalilor aceiași semnificație pe care o au clandestinele manifeste incendiare, menite să sdruncine subreda liniște socială și să amăgească inima, virtual răzvrătită, a flămânzilor. Această viguroasă poesie care crește contopindu-se în ritmul marilor frămîntări colective, păstrîndu-și însă deasupra ei cerul artei ca o boltă cu zări imense, n'a convenit deloc guvernamentalilor și în special, d-lui Guță. Ea e pură, — guvernamentalii sînt ulcerați de groaznice păcate; ea e nouă, — guvernamentalii sînt încremeniți în clișee desfigurate; ea e vie ca vremea, — guvernamentalii sînt morți sufletește și zdrobiți de viciile imoralității. Cîte minunate calități pe deoparte, atîtea stupide insuficiențe dezastruoase pe de cealaltă.

Și unde puneți apoi că poesia lui Aron Cotruș izbucnește ca o flacără din miezul pămîntului valah în timp ce ideologia de bîlci a d-lui Guță se clădește pe putreda spumă a frazeologiei. Că fervoarea stihului cotrușian vestește o lume de început și o credință în timp ce glasul d-lui Guță consfințește un haos și o incertitudine.

După cum vedeți, deosebiri uriașe. Totuși soluția s'a găsit lesne. Aron Cotruș a fost pus sub index. Cine-l citește de azi înainte e vinovat de lèse-Guță. Literatura a ajuns o biată fată de casă și de altceva a premierului, care dacă nu-i prezintă, matinal, ritualul temenelilor, trebuie alungată cît mai grabnic din legendarul templu al inspirației. Ciocoiul nostru e excesiv de furios. Nu suportă nici un gest de independență, nici un elan al spiritului. Desele sale accese de violență prăpădesc orice împotrivire, indiferent de unde ar veni. Ciocoiul se vrea Cezar și, în fond, nu-i decît un plat personagiu de figurație scenică. Se vrea dictator și nu-i decît un manechin de expoziție umoristică. In stomac manechinul are tainice resorturi. Apeși un buton și sunetele curg năvalnic pe albia moartă a buzelor. Cînd dintr'o defecțiune mecanică neprevăzută gesturile i se încurcă și vorbele i se învălmășesc, domnul păpușă își izbucnește vehemența împrejur și cu resorturile interioare distruse, devine despot.

Știm ce scandal s'a născut cu ocazia pedepsirii juste a pornografilor. Ziarele jidovești au urlat ca mușcate de șarpe. Cîțiva refugiați cu adolescența biciuită de onanie și cu tinerețea răscumpărată în închisoare, fiind aduși din cauza scrisului lor bolnav în fața legilor, scribii periodicelor, toate argumentele posibile ca să-i scape, evident, în numele „culturii", al „libertății", al „umanității". Astăzi un poet de valoarea autentică a lui Aron Cotruș este silit să indure rigorile oficialității, cu obîrșia germinală exact în capul d-lui Guță. Nimeni nu mai urlă. Nimeni nu se mai revoltă. Presa pistruiată tace, mistuindu-și voluptățile bucuriei fără zgomot. Aceiași presă care cerea libertăți absolute pentru toți imbecilii mentali ai ghettourilor bucureștene, aprobă prin perfidul gest al tăcerii, confiscarea **Minerilor**. Faptele vorbesc dela sine. Mai e nevoie de vreo completare explicativă? Hotărît, nu.

Ce folos să căutăm chiar acum rațiunea unor lucruri din care praf și pulbere se va alege în curînd?

Septimiu Bucur

Viermele de cerneală

Un samsar de idealuri.

Vietate de pomină, neagră și păroasă. Păstrează cu duioșie rapănul ancestral : coajă pe epidermă și nărav.

Lăbărțat ca un gumilastic de jartieră uzată. Cu fruntea burdușită, creață asemeni carâmbului de cismă ardeleană rezervat slujnicei. Cu ochii desperechiați : unul de-abia întredeschis, mic, învăluit de fumul țigării păstrată lateral pe buza de jos, cu șiretenii studiate 'n oglindă; celălalt holbat, viu, rapace. Privirea e atât de împrăștiată în cât te refuză om de treabă și te acceptă numai tâlhar.

Maxilarele puternice, nările pofticoase, buzele senzuale, vocea spartă.

Și mâinile acelea care se agită, vorbesc în limba lor de ghiare și degete abile, aleargă, cer, ordonă, fug în lături — către buzunarul altora.

Cinstea gravidă fiind și privindu-l doar ar naște, în cel mai fericit caz, un bandit.

Șarlatan al revoltei, a reușit, într'o vreme, să adapteze pentru uzul românilor, câțiva pamfletari francezi. Afacerea s'a dovedit rentabilă.

Practic, polemistul acesta de drumul mare, a preferat însă, atacului la prima pagină, campania reporterului. Șantajul lipsit de preocupări stilistice. Din cel mai curajos ziar a devenit cel mai bine informat. Curajul la superlativ, cu firmă, scotocind prin toate gropile compromisului, i-a adus sume considerabile. Informația, de aceiaș substanță, întărită cu polemica la telefon și pumnul în masă, l-a făcut stăpân de milioane, sonde, palate, vile, fermă, tipografie...

Pentru o burghezie acefală ziarul lui e necesar. Primele trei litere, din titlul propriu, îi indică stăruitor.

Laș și lacom, josnic și vulgar.

Desigur că'n timpul liber se'ncuie în cameră și consumă murdării verbale or altfel privindu-se'n oglindă.

Un nerușinat al vieții — și chiar al morții.

Șiretenia îl caracterizează asemeni grosolăniei și desfrânării.

Intr'un compartiment de tren, în văzul oricui, își caută cu plăcere nevasta prin dedesubturile rochii, încredințat că face operă de pamfletar.

Nu se poate contesta că a fost de multe ori bun camarad. Totuș, la inaugurarea unui palat ce-i aparține, mișelul acesta de suflete a vorbit :

— Să știți că între un redactor și o cărămidă din casa aceasta voi prefera totdeauna cărămida.

Nu-i plac istoriile cu otravă.

Antreprenor de naționalism își lasă amprenta, cu aceiaș desinvoltură, în registrele bancherilor streini ca și a celor autohtoni.

Dispus ori când să se vândă sau să se închirieze.

O peniță mercantilă, care azi te poate adula, înjurând pe altul, or tocmai contrariu. Depinde de cine și cât.

Nu ezită niciodată. Cere, se tocmește și cade la învoială. Își oferă serviciile tuturor. Nu-i repugnă nimeni și nimic.

De zece ani, nu există afacere mare, făcută în țara românească, din care să nu-și fi avut partea. Statul, societățile, la fel cu simplii particulari, au plătit.

Când nu isbutește 'ntr'un loc — cazuri unice — bate la alte uși, forțează alte case de bani cu ghiara de lup a stiloului, șoptește la alte urechi, amenință alte instituții și reușește cam peste tot.

Unui neamț, cointeresat într'o întreprindere de prin părțile Bucovinei, i-a oferit o axiomă :

— Prima grijă a unui străin, care vine să facă o afacere în țara asta, e să plătească întâi presa începând cu mine.

S'a născut din curiozitatea dumitale evaluată zilnic la trei lei — în vremea când furniza doar înjurături bine intenționate.

Viețuiește din trândăvia de creier a câtorva mii de cetitori și este din ce în ce mai bogat din teama celor cari măcelăresc pe alte tărâmuri sau fac politică.

E cel mai splendid exemplar din câți viermi de cerneală am cunoscut.

Vierme mare cât într'un basm: balaur.

Nicolae Andrieș

...Alegeri sovietice

E foarte naiv, sau foarte suspect, entuziasmul unor confrați de stânga față de libertatea în care s'au desfășurat alegerile în Rusia sovietică. Pentrucă îmi închipui că nu mai crede nimeni în gălăgioasa alianță dintre comunism și democrație. Dictatura, pe care presa de stânga o aruncă asupra regimului din Italia sau Germania ca pe o insultă, nu e nicăieri mai aproape de sensul întreg pe care-l cuprinde, ca în fieful lui Stalin. Și nicăieri libertatea, această cucoană nobilă și frumoasă, răposată odată cu isbucnirea instinctului social în om, nu e mai departe de ea însăși și totuși mai mult aclamată ca în paradisul acela imens călare pe două continente: unde probabil cea mai mare fericire e să poți muri de foame sub faldurile sonore ale Internaționalei.

S'a strigat pe toate drumurile presei că inovația capitală a veacului nostru e comunismul; că omul nou al perioadei de după războiu a fost creat undeva pe malurile Volgăi și că omenirea dacă are cumva o rațiune inedită de a fi, aceasta se ascunde între filele „Capitalului" lui Karl Marx, modificate „pe ici pe colo, prin părțile esențiale" de mâna grijulie și atentă față de actualitatea maestrului, a vrednicului discipol Stalin. Mi se pare cu totul lipsită de pudoare această afișare continuă a omului nou sovietic. Pentrucă, în afară de tendința de a se generaliza pe tot întinsul globului formula de viață comunistă, nu văd nimic intr'adevăr nou care să diferențieze organic structura statului sovietic de aceea a statului țarist. Se poate oare imagina un om nou, un revoluționar valabil, sub masca de sclav a mujicului etern care populează stepele Rusiei? Mizeria de altă dată s'a continuat nestânjenită sub regimul actual și în afară de vizitarea gratuită a muzeelor din Moscova și Leningrad și de titlul de cetățean sau tovarăș pe care și-l acordă reciproc, nu văd nicio schimbare între libertatea mujicului de odinioară și a celui de acum. Un călător străin prin părțile acelea mărturisește într'o carte pasionantă și dureroasă în acelaș timp că un lucrător comunist ar fi bucuros dacă ar putea să mănânce în fiecare zi resturile pe care un șomeur american le aruncă la gunoi. Vedeți, despre egalitate, ca formulă democrată a programului comunist, se poate vorbi fără jenă, căci nicăieri egalitatea nu e mai perfectă ca în mizerie. Poate că numai egalitatea în moarte o întrece. Insă tovarășii au avut grijă să realizeze și pe aceasta. Si nu cu vreo prejudecată de avariție burgheză, ci din plin, oferind-o darnic prin țevile revolverelor ca pe o mană nemai văzută.

Insă libertatea, această ambiție inutilă a tuturor veacurilor, a rămas cu totul străină de realitatea comunismului, poate din pricina excesului care s'a făcut cu egalitatea. Cum s'a putut oare născoci basmul acestor alegeri libere, când e scandalos să arunci epitetul acesta unor oameni conștienți de egalitatea lor? Căci egalitatea absolută exclude libertatea. Cum poate fi liber cineva care renunță la el insuși pentru a nu fi altfel decât vecinul său, pentru a se confunda cu el? Iată aici întregul paradox al democrației și întreaga minciună a comunismului.

S'a anunțat că din 91.130.153 de alegători, 89.844.271, adică 98,6 la sută, au votat pentru partidul comunist. Cifrele sunt într'adevăr impresionante și majoritatea zdrobitoare. Față de cine însă e zdrobitoare această majoritate? Și cum s'a obținut această majoritate basmică? Pentru a cunoaște modul cum se votează în Rusia și libertatea care guvernează aceste alegeri, voi cita un fragment dintr'o carte extrem de elocventă pentru maniera democrată a scrutinului de peste Nistru. Cartea se numește „Am fost lucrător în U. R. S. S.", și e scrisă de un american, Andrew Smith, care a plecat din țara sa pentru a se dărui trup și suflet revoluției comuniste. Peripețiile și deziluziile acestui erou, sunt cuprinse într'un volum de peste 300 de pagini cari cuprind pasagii înfiorătoare, aproape de necrezut. Ușurința cu care sunt deportați tovarășii suspecți în insule pustii unde sunt lăsați să moară de foame, dezordinea din uzini, gogoșile debitate la întruniri, debandada din industrie, tractoarele scoase din uz o săptămână după ce au ieșit din uzină, justiția rapidă a revolverului, foamea în sfârșit, foamea imensă care domnește peste Rusia ca un al doilea Stalian, mai aspru, mai cumplit și mai stăpân, toate acestea alcătuiesc amintirile unui fost lucrător în U. R. S. S. care acum nu știe ce să mai scrie și cum să mai lupte ca să scoată din sufletele compatrioților săi viziunea falsă a raiului bolșevic. Iată un pasagiu semnificativ pentru felul cum se procedează în caragialeștile alegeri sovietice:

„Calificați drept demcoratice alegerile în Rusia, dar ele nu sunt deloc astfel. Nu există niciodată un singur candidat al opoziției. Candidații sunt aleși de Partid și lucrătorii sunt siliți să voteze pentru ei, pentrucă nu există alții. Votul se face deschis, cu mâna ridicată: oamenii sunt supraveghiați cu strictețe și pedepsiți dacă nu votează. Asta e democrație?" („J'ai été ouvrier en U. R. S. S.", pag. 270).

Deci în primul rând nu există partide cari să amenințe majoritatea zdrobitoare a guvernului și în al doilea, tovarășii sunt siliți să voteze sub ochii protectori ai baionetelor. Pentru partidele cari în alte țări se tem să nu obțină cumva procentul obișnuit, indicăm aceleași metode salvatoare.

Vintilă Horia

IPOTEȘTII LUI EMINESCU

Satul, în care căminarul Eminovici își avea o moșioară și tot cuprinsul său de boe inaș, se răslețește din minunata șosea Botoșani-Dorohoi, între frământatele dealuri și depresiuni din jurul orașului Botoșani. Un sat sărac, umil, uitat de Dumnezeu și blestemat de oameni. Ca să ajungi pe dealul lângă care s'au ghemuit urmașii descălicătorului care i-a dat ființă, ești silit să străbați o vale adâncă, largă și clisoasă, urmând un ticăloșit și desfundat drum de sat. Ajuns pe priporul dealului, ți se ridică drept în față, ca un perete masiv, o mogildeață pleșuvă: este colina împădurită de altădată, minunata dumbravă, care a vrăjit atât de profund pe marele nostru cântăreț. Ceva mai la dreapta, o prăbușire de mal și nesfârșite smârcuri. Intre peretele din față, încoronat eri cu dumbrava despădurită azi și smârcurile din dreapta, două sute de sărăcăcioase case, coșere și bordee, răspund sfios la numele atât de falnic al Ipoteștilor celui mai mare poet și gânditor al neamului românesc.

Nu știu ce-a fost cu un veac în urmă la Ipotești, ca să ne rămână o imagine neasămănat de matură, dela copilul Eminescu, — dar dacă este vorba să se cânte acum, prin localizare: „sărăcia și nevoile și neamul", pe care și-le apăra Mircea după viziunea poetului, de cutropirea hoardelor din trecut, — apoi se poate merge în deosebi la Ipotești, spre a căpăta îndemn... și lacrimi.

Mă gândesc la d. profesor Gusti, învietorul și tămăduitorul nefericitelor noastre sate, poate tot d-sale îi va veni gândul să cerceteze și să ajute această uitată și blestemată înjghebare sătească, care va fi desigur iscodită cât de curând, de numeroși străini, pelerini ai Ipoteștilor, din aceeași legitimă considerație, ca pentru Iasnaia Poliana a vestitului Tolstoi, ori ca satul natal al altui mare geniu uman, intrat ca și Eminescu în circulația frumosului etern.

Dar să tragem perdeaua peste satul părăsit grijilor noastre.

Să revenim la gândul sfios, care m'a îndemnat să cercetez fapta creștinească și românească a domnului profesor Irimescu: oprirea dela totala nimicire, împiedecarea de a se șterge din brazda Ipoteștilor, a oricărui semn grăitor despre minunata copilărie a celui mai profund, a celui mai binecuvântat și strălucit geniu al nostru.

Ce-am văzut?

Judecând și cântărind după puținele ajutoare, cu care l-au cinstit cele două-zeci de milioane de grăitori ai limbei românești și în mai mică măsură ai versului eminescian, — s'a reclădit atât ca veacurile să nu se rușineze, că generația aceasta le-a precedat. Casa poetului și biserica familiei ridicate din nou pe temelii bătrâne, îngrijit și cu un rar gust construite, străjuiesc iarăș în pragul veacului, ce se apropie încheind în 1949 primul secol dela nașterea lui Mihail Eminescu. Totuși din casa restaurată lipsesc amintirile, care umplu nimicnicia traiului nostru mizer, cu acel misterios îndemn la viață și creiație, iar din biserica cea nouă lipsesc sfintele picturi, care ne ispitesc să ne legăm zădărnicia de începutul începuturilor, pentru a ne încredința că totuși nu va fi acel temut sfârșit al sfârșiturilor.

Și fiindcă îmi este gândul, în această clipă, la cele eterne, n'aș fi cu adevărat creștin, dacă n'aș mărturisi, că am scris rândurile prizărite de mai sus, în credința că aș putea îndemna pe Vlădica Visarion, născut prin aceleași locuri moldovene, să găsească în nesfârșitul belșug al Mitropoliei Nordului moldovenesc, cele câteva, sute de mii, ca să-și lege deapururi, prin pictura bisericei, ce-și așteaptă un ctitor, o arhipăstrorală vrednicie cu necontestata vecinicie a poetului.

Sever Al. Slătinescu

INCURAJATI CARTEA ROMANEASCĂ!
Cereți la toate librăriile din țară noutățile literare apărute în Editura
„CUGETAREA"
DIRECTOR — PROPRIETAR
PETRE GEORGESCU — DELAFRAS

Poveste tristă de Crăciun

de **FEODOR DOSTOEVSCHI**

Aceasta s'a întâmplat într'un ajun de Crăciun, într'un oraș mare, pe un ger cumplit.

Un copil de șase ani, s'a trezit dimineața într'un subsol umed și rece. Era îmbrăcat într'un halat și tremura. Din gură îi eșeau aburi albi, și băețelul, stând într'un colț pe o ladă, de plictiseală, dădea drumul la boare și se înveselea văzând cum îi scapă printre buze. Ii era foame. S'a apropiat de câteva ori de pat, unde, pe un așternut subțire, ca un blin[1]), cu o legătură sub cap în loc de pernă, zăcea mama lui bolnavă. Cum o fi ajuns acolo? Probabil că venise din alt oraș și se îmbolnăvise. Gazda care închiria cele câteva paturi din subsol, era arestată de două zile. Chiriașii plecaseră în oraș. Doar un vânzător de haine vechi, fără să mai aștepte sărbătoarea, zăcea de 24 de ore beat tun, iar în alt colț al odăii gemea o bătrână de 80 de ani, bolnavă de reumatism. Ea servise cândva ca dădacă, iar acum își trăia în singurătate probabil ultimele zile, oftând, bombănind și dojenind pe băețel atât de rău, încât acestuia îi era frică să se mai apropie de colțul acela. In tindă copilul a găsit apă, însă pâine nu era nicăieri; de vreo zece ori băiatul a încercat să-și trezească mama. Se înserase demult, dar nu aprinsese încă lumina. Punând mâna pe fața mamei, băețelul s'a mirat că aceasta era nemișcată și rece ca peretele. „Vai, ce frig e", s'a gândit el, a stat puțin, uitându-și mâna pe umărul moartei, apoi și-a suflat în degete ca să și le mai încălzească. Găsindu-și șapca, a eșit pe dibuite din subsol. Ar fi eșit mai demult, dar îi era teamă de un câine mare, care a urlat toată ziua pe scară, lângă ușa vecină.

Doamne, ce oraș! Niciodată nu văzuse nimic asemănător. Acolo, de unde a venit, noaptea era beznă. Un singur felinar lumina toată strada. Casele scunde, de lemn, erau închise cu obloane. Cum se întunecă, nu se mai vede țipenie de om, toată lumea se zăvorăște în casă; numai câinii urlă toată noaptea, sute și mii de câini, urlă și latră. In schimb, acolo era cald și-i dădeau de mâncare, pe când aici... Doamne, dacă ar putea să îmbuce ceva! Aici e sgomot, lumină, oameni, cai și trăsuri, și un ger! Dela caii obosiți, din boturile lor înfierbântate, clăbucesc aburi; prin zăpadă zăngănesc pe pietre potcoavele lor; toată lumea se înghesuie și... Doamne, ce foame îi e! De i-ar pica o bucățică! Și degetele au început să-l doară. Prin fața lui a trecut un sergent și a întors capul ca să nu-l vadă pe băiat.

Iată încă o stradă. Ce lată e! Aici te calcă negreșit; lumea strigă, aleargă și merge în trăsuri, și câtă lumină, câtă lumină! Dar ce-o fi asta? Un geam mare; prin el se vede o odaie în care se găsește un pom până aproape de tavan. E un pom de Crăciun. Are atâtea lumini, cutii aurite și mere, iar în jurul lui sunt păpuși și căluți. Prin odaie aleargă copii curați și gătiți, râd și se joacă, mănâncă și beau. Fetița aceasta, care s'a dus să danseze cu un băiat, e atât de drăgălașă! Prin geam se aude muzică. Băețelul din stradă privește, se minunează și râde. Acum, îl dor și degetele dela picioare, iar cele dela mâini i s'au înroșit și nu le mai poate îndoi; îl dor când le mișcă. Deodată, copilul și-a adus aminte că-l dor degetele, a izbucnit să plângă și a fugit înainte. Prin altă fereastră a văzut altă odaie, tot cu pomi; pe masă erau piroguri roșii și galbene; acolo ședeau cucoane bogate și dădeau piroguri la oamenii cari intrau înăuntru. Ușa se deschidea mereu și intra multă lume. Băețelul a venit mai aproape, a deschis ușa și a trecut pragul. Vai, cum au strigat și s'au repezit la el! O cucoană a mers în grabă spre el, i-a băgat în mână o copeică și i-a deschis ușa în stradă. Copilul s'a speriat. Copeica i-a scăpat din mână și a zăngănit pe scară: băețelul nu putuse să-și îndoaie degetele roșii, ca s'o țină bine. A pornit grăbit, fără să știe unde se duce.

Ii vine să plângă, dar i-e teamă; fuge, fuge înainte și își suflă în degete. S'a simțit singuratic și... O, Doamne! Ce-o mai fi și asta? Stă o mulțime de oameni și se minunează: pe fereastră, după geam, se văd trei păpuși mici, îmbrăcate în rochițe roșii și verzi; parcă ar fi vii! Un bătrân cântă dintr'o vioară mare, iar lângă el alți doi bătrâni cântă din viori mici, dau din cap în tactul cântecului, se privesc, își mișcă buzele și își vorbesc, dar prin geam nu se aude ce anume. Băiatul a crezut întâi că sunt vii, dar când și-a dat seama că sunt păpuși, a râs. Niciodată n'a văzut asemenea păpuși și nici n'a știut că există! Ii venea să plângă și, în acelaș timp, păpușile îl făceau să râdă. Deodată, i s'a părut că l-a apucat cineva de halat. Din spate: un băețandru rău, care stătea alături de el, l-a lovit în cap, i-a smuls șapca și i-a pus piedică. Copilul a căzut; lumea a început să țipe; el s'a speriat, a sărit în picioare și a fugit, a fugit... a intrat într'un gang, apoi într'o curte străină și s'a ascuns în dosul unor stive de lemne: „Aici nu mă găsește nimeni; e și întuneric".

S'a așezat pe vine și s'a ghemuit; răsufla greu, de spaimă: deodată, într'o clipă, s'a simțit altul: mâinile și picioarele nu-l mai dureau; îi era cald, ca și cum ar fi stat pe un cuptor. Copilul a tresărit: adormise! Ce bine ar fi să doarmă acolo. „Să mai stau puțin aici, pe urmă mă duc să mă uit la păpuși", s'a gândit el și a zâmbit, amintindu-și de ele: „parcă ar fi vii!". Și iată că i s'a părut că mama lui a început să-i cânte un cântec. „Mămico, dorm. Dacă ai ști ce bine se doarme aici!".

— Băiatule, vino la mine la serbarea pomului, a șoptit deasupra lui o voce.

Copilul crezuse că era mamă-sa, dar nu era ea. Atunci, cine l-o fi chemat? Nu vedea, dar cineva s'a aplecat deasupra lui și l-a îmbrățișat în întuneric; băețelul i-a întins mâna și... deodată, ce lumină! Ce brad! Dar nici nu e brad; copilul n'a mai văzut asemenea pomi! Unde o fi el? In jurul lui totul strălucește și scânteiază și sunt atâtea păpuși; dar nu... aceștia sunt băieți și fete. Ei sunt luminoși, roesc în jurul lui, sboară, îl sărută toți, îl duc cu ei, iată că sboară și el însuși și vede: mama îl privește și râde, fericită.

— Mamă! Mamă! Vai, ce bine e aici! îi strigă băețelul, se sărută iar cu copiii și vrea să le povestească despre păpușile de după geam. Cine sunteți voi, fetelor? le întreabă băiatul, râzând și mângâindu-le.

— E pomul lui Christos, răspund fetele. In fiecare an, de ziua aceasta, Christos face un pom de Crăciun pentru copilașii cari n'au pom dincolo...

Băețelul nou venit a aflat că băieții aceștia și fetele au fost copii ca și el și că ei toți sunt acum ca niște îngeri. Și Christos însuși e printre ei, întinde mâinile spre ei și îi binecuvântează pe ei și pe mamele lor... Iar mamele acestor copii stau la o parte și plâng; fiecare își recunoaște băiatul sau fata, iar aceștia vin sburând spre ele, le sărută, le șterg lacrimile cu mâinile lor și le roagă să nu mai plângă, pentrucă vlăstarii lor se simt bine aici...

Iar jos, într'o curte, niște rândași au găsit a doua zi dimineață, trupul mic al unui băețel care se ascunsese după niște stive de lemne. Au găsit-o și pe mama lui... Aceasta murise înainte. Amândoi s'au întâlnit la Dumnezeu, în cer.

Din rusește de **R. Donici**

ANUL NOU

O sărbătoare cu îndepărtate izvoare, de pe vremea când și Anul era o zeitate, s'a prelungit în timp și până azi și cu toți la venirea ei ne bucurăm și o serbăm în veselii națărmurite.

Acum poate legăturile ei adânci cu supranaturalul s'au rupt. A pierdut misticismul ei, și nu reprezintă decât o relaxare a obosiților nervi de viață grea a cerințelor moderne.

Faptul însă că nimeni nu voește să renunțe la clipele de serbare a Anului Nou, denotă că această sărbătoare are legături mai trainice, decât ne închipuim, cu fundamentul sufletesc al omului, denotă că sărbătoarea de An Nou corespunde unei cerințe a sufletului nostru, de a începe o nouă perioadă de timp cu veselie, cu voe bună, cu un îndemn de a uita nenumăratele necazuri ce înconjoară trista viață omenească.

Fiecare om voește să petreacă, de începutul Anului, și pentru a uita neplăcerile trecutului, și, mai ales, pentru a începe cu bine, a începe cu dreptul se poate spune, Anul ce se naște.

Din cauza acestui dor de fericire adâncit în om, el caută să forțeze natura, caută să dea primul impuls, primul îndemn la realizarea poftei lui.

Ceeace el înfăptuiește în seara de Ajun a Anului Nou și în ziua de An Nou, reprezintă o concretizare, în mic desigur, a felului de viață ce și-o dorește omul, viață fericită lipsită de griji și de patimi răutăcioase, viața care ar corespunde cerinței înăscută în fiecare om de a trăi liber și mulțumit.

Și într'adevăr toate datinele de Anul Nou ale poporului nostru, atât de minunate, ne arată sănătatea, frumusețea, strălucirea sufletului românesc.

Insă, dacă poporul acesta românesc în țara lui este unul singur, simțirile lui s'au destrămat adesea, din cauza unei granițe adânci, ce a luat naștere între două categorii de cetățeni.

Cei cari trăesc la oraș, cari au pierdut legăturile cu pământul strămoșesc, nu mai reacționează într'acelaș chip cu conaționalii lor săteni la sărbătoarea de Anul Nou. Fapt ușor de înțeles, având în vedere cadrul schimbat, căci este știut de toți ce influență hotărîtoare are mediul asupra individului om.

Insă, fiindcă acest mediu al orașului are o intelectualitate mai ridicată, un spirit mai cultivat, o inteligență mai subtilă, mai fină, se înțelege dela sine că serbările pentru Noul An vor fi mai înalte, vor reprezenta rafinamentul unor cetățeni mai civilizați și cultivați.

Din această cauză, acum, de această sărbătoare, toți acei cari rămân îngrădiți în laturile mohorâte ale orașului, cu zăpadă neagră și fum de benzină, vor petrece în chipurile cele mai diferite cu putință.

Vor umple barurile, această infamă invenție civilizată, și se vor distra în frenezii de alcooluri fine și amestecate, vor dansa în ritmurile unui tango desacordat, sau mai bine zis vor fi nerușinați în ritmurile acelui „en vogue" cântec, își vor satisface josnice porniri în clipe numărate.

Se vor îndrăgosti într'o clipă, pentru a se uita în tot atâta timp, tineri cu fețe leșinate și surâs zaharisit și femei „vamp" cu mișcări de feline.

O arie revoltător de disonantă, va fi admirată ca „subtilizarea unui gând laconic și seducător".

Se va face filozofie, în discuție fiind desigur pus marele înțelegător al sufletului omenesc, Freud, și ideile ateiste vor face ravagii, fără însă ca nici-unul dintre vorbitori să fi citit măcar un rând din Biblie.

Iar dacă din stradă, întâmplător, va răzbi în încăperile de viciu și desfrâu, unde omul devine animal desgustător în cadru de laborator, un sunet de arie românească, sau un chiot rupt din datinele poporului frumos al României, cu o voce pierdută, din brațele a mulți spirituali „dandy" cineva va spune: „Vai dragă, qu'ils sont sauvages!; Să strige așa: au millieu de la nuit! mon dieu! când vom fi și noi, Occidentaux?

Și acum fiecare să petreacă, așa cum îl împinge sufletul, de Anul Nou, să se veselească, să concretizeze în linii mari desigur, felul de viață pe care l'ar dori, iar eu poate ca un înapoit, un retrograd, cine-știe, voiu admira tot mai mult sănătatea poporului nostru, decât a „civilizaților Occidentaux" și aș dori ca un număr cât mai mare de creștini să fie de părerea mea, care dacă nu e evoluată, e românească în orice caz.

Victor Popescu

Hristos în spațiul istoric

I.

Ceeace numim în mod curent istorie, nu este altceva, decât cenușa, scrumul, scheletul de cărbune al tuturor arderilor materiale sau spirituale, care s'au consumat pe pământul nostru. Dimensiunea istorică nu cuprinde numai ființele umane, ci înconjură între hotarele sale întreaga lume creaturală: existențele moarte și cele cu pulsație vie. Altfel vorbind, e cuprins în istorie, în destinul și coordonatele ei, tot ceeace, precum o stea din adâncul seninului, isbucnește printr'un început rupt, din inexistență în existență. In acest sens istoria este nașterea de energie, actualizarea și arderea ei în aprinderea efortului și, într'un fel, stingerea inevitabilă sau persistența ființării ei, dar dincolo de orizontul istoric. Să nu confundăm deci istoria, care e tot trecutul lumii creaturale, cu ceeace cunoaștem noi din această matcă de neguri. Una singură este ființa, care scapă din cătușele istoriei; și aceasta este Ființa divină, aceea pentru care nu există trecut sau viitor, care nu se schimbă nici dela un veac la altul, ci plutește ca un nunc aeternum peste crestele milenilor și, ca o undă de lumină în mișcare, alunecă peste golul spațiilor.

Așadar găsim două categorii de existențe: lumea necreată, al cărui început este mai înainte decât orice întemeiere, pentru care spațiul își sparge dimensiunile, spre a o cuprinde; în care timpul în zadar încearcă a se naște și a cărei stingere nu va fi nici chiar dincolo de cea din urmă stingere. Pentru înțelegerea acestei lumi, vasul rațiunii se sparge în țăndări, viziunile poeților în zadar se îmbracă în odăjdiile metaforei.

A doua categorie o formează lumea creaturală, a cărei existență s'a aprins întru viață și e ținută în lumina ei din dragostea Ființei necreate. Distingem aci o întreită ierarhie de creaturi: sunt deoparte ființele curat spirituale, lumea cetelor îngerești, sunt de partea cealaltă existențele închegate din articulații de curată materie, iar între ele, într'un profil specific, stă ființa umană, pe o poziție prăpăstioasă: în cupa inimii lui de pământ stă și lucrează puterea totdeauna vie a spiritului. In începutul ființării sale, întreaga lume creaturală, nu prin natura sa, ci prin harul Ființei supreme, prin îndurarea iubirii sale puternice și fără hotar, se bucura de o viață plină de lumina feței lui Dumnezeu. Fericirea supremă a acestei vieți era, în sens pozitiv, trăirea — prin îndrumare — eternă în sânul dragostei lui Dumnezeu și, în sens negativ, necunoașterea răului, căci, în sine, răul nu este ceva pozitiv, ci e absența binelui.

Firește, în înțelesul de azi al istoriei, este impropriu a vorbi de o istorie a lumii creaturale din acel stadiu. Căci viața ei n'a fost atunci decât o plutire lină pe unda eternității și a purității. Căderea unei părți a lumii creaturale în sclavia istoriei, se întâmplă prin ruperea acordului armonios între Ființa creatoare și acea parte a lumii creaturale, printr'un dezacord între voința lui Dumnezeu și voința creaturii și aceasta este ceeace numim păcatul. Odată rupta armonia, care forma însăși bolta paradisului — paradisul a fost exclusiv un climat spiritual — s'a produs în toată ființa căzută o mutațiune ontologică. Din acel moment omul și întreaga natură înconjurătoare, angajată prin căderea lui, trăiesc în umbra istoriei pământene, într'un climat defavorabil spiritului pur.

E necesar să facem aci o precizare și o distincție. Precizare: din întreaga lume creaturală, păcatul a fost săvârșit de toate cele trei ierarhii, reușind să se mențină în nevinovăție numai o parte din lumea îngerească. Ingerii știm cum au păcătuit, omul știm cum a păcătuit; dar natura inconștientă? Aceasta a păcătuit prin aceea că ea a participat și încă în forma ei cea mai înaltă, prin trupul omului, la păcatul acestuia. Distincția e necesară în a aprecia comparativ gravitatea diferită a păcatului la ființele pur spirituale. Păcatul angelic este mai grav, fiindcă îngerii au fost spirite curate și ei au făcut începutul păcatului și sub imboldul nimănui, ci din propriul lor orgoliu; iar după păcat și după cădere, spiritul luciferic s'a prefăcut în flacără de ură pentru ființa cea bună și iubitoare, făcând din voința lor o permanentă protivnicie voinței divine. Comparat cu cel luciferic, păcatul uman este mult mai ușor. Mai întâi omul suferea de o tară congenitală: în structura lui, duhul era conjugat cu materia, înclinată spre sensualitate. Deci, duhul uman era pasibil de subjugare de către trupul uman. Iar păcatul îl săvârșește omul — e adevărat, în deplina lui voință, — dar prin viclenia uneltitoare a păcătosului predecesor. In sfârșit, pe când duhurile luciferice stăruiesc în păcat și nu voiesc să se mântuiască, încercând, din contră, să agraveze necurmat păcatul uman și să atragă pe om defintiv în lotul influenței lor, în chip invers, omul și întreaga natură a suspinat necurmat după mântuire. In toate clipele trecerii sale pe sub coviltirul cerului, omul a căutat pe Dumnezeu, cum caută cârdul de cerbi apele limpezi. Cum se reflectă lumina aștrilor în muchiile spumoase ale apelor mării agitate, așa s'a reflectat luciul alburiu al astrului divin ascuns sub nourii necunoașterii depline în muchiile învolburate de durere, ale sufletului uman neliniștit. In această apetență după salvare, omul se găsește pe sine creator de cultură. Intreaga creație culturală a lumii este lava, care țâșnește din acest crater deschis, care comunică cu cerul.

Spiritele păcătuitoare rămân voluntare în păcat, oamenii sunt păcătoși din insuficiența ființei lor. Lucifer face intenționat opoziție lui Dumnezeu, omul este o slugă păcătoasă a Lui. Nefericirea luciferică este aceea ce a nu mai putea iubi, nefericirea omului e provocată de regretul lui de a nu mai putea participa ca rază curată în procesul dragostei divine.

Odată rupt echilibrul prin păcat, lumea a căzut în istorie. Sub acest unghiu, păcatul este dimensiunea, pe care se măsoară distanța dela Dumnezeu la ființa căzută, iar istoria este viața trăită de această ființă sub arcada păcatului.

Aur. Cosmoiu

Despre o mentalitate bizară și alte lucruri

Este vorba în acest art'col de tăcerea care se face în jurul nostru. Suntem obișnuiți cu ea.

Publicăm totuși aceste rânduri din afară, fiindcă ele, mărturisim, nu ne lasă indiferenți.

Scriem aceste rânduri dintr'o pornire sinceră și revoltată, împinsi de niște gânduri ce ne muncesc mai de mult, pe care vrem să le aducem în discuțiune în mod obiectiv și cavaleresc. Stând la o depărtare considerabilă în timp și 'n spațiu, de luptele politice, semnatarul acestor rânduri are dreptul și autoritatea morală să evidențieze o anumită mentalitate

CALENDARUL "SFARMA PIATRA" e un document al vremurilor noi 1938

bizară, care, o spunem cu toată hotărîrea, n'are ce căuta în mijlocul familiei românești. Omul este dela natură o fire păcătoasă și înclinată mai mult spre rău decât spre bine. Contra acestei predispoziții așadar naturale, se cade să luptăm, iar nu să o alimentăm cu vădită și totală inconștiență. Nici noi, nici „Sfarmă-Piatră", nu facem parte din vreun partid politic și prin urmare nu suntem obligați să ne închinăm niciunei bisericuțe, iar prin această situație, putem să discutăm orice problemă în mod sincer și obiectiv, lucru pe care nu-l pot face multe publicații astăzi. Prinurmare, uitându-ne atenți în mijlocul vieții publice românești, ce vedem?

Vedem lupte și sfâșieri demne de o cauză mai bună și ceiace e mai trist, aceste lupte se duc azi cu o înverșunare din ce în ce mai mare, numai în mijlocul familiei noastre, a naționaliștilor. Dar nu despre conspirația tăcerii și despre o invidie cu atât mai vânată, cu cât ea pornește din rândurile de aceasta vrem să vorbim aici. In aceste rânduri vrem să vorbim unui tineret, unde nu se cădea să fie decât cavalerism și suflet cinstit. Acest tineret se pare că a uitat cui se datorește actualitatea lui de astăzi, mai mult, acest tineret merge până la a ignora existența unei lupte românești, ce de șasesprezece ani se duce neîntrerupt pe baricade. E destul să sem- dreptul și brutal că este nici mai nalez numai un fapt, din cale afară de dureros: căutați în toate publicațiile legionare (puteți să căutați și cu lumânarea) și în zadar vă veți munci să aflați scris acolo numele marelui Nichifor Crainic. Noi ne întrebăm cu toată nedumerirea: de ce? Nu merită Nichifor Crainic — acest gigant naționalist — nu merită el să fie înconjurat nu numai cu dragoste, dar cu respect și adâncă recunoștință de toată mișcarea naționalistă? Cum adică: dacă un iluminat vine și predică adevărul, dacă strigă acest adevăr în toată puritatea lui, trebue să fie privit pentru aceasta pieziș și cu invidie? Noi, această nouă morală—să ne iertați simpatici naționaliști — nu putem s'o înțelegem! Nouă ne place să-i spunem adevărului, adevăr și minciunei, minciună. Iar acestei mentalități ce este cultivată de unii în sufletele multor tineri naivi să-i spunem deamult, nici mai puțin decât odioasă! Și contra ei va reacționa, tot ceiace a mai rămas curat și sincer în această țară. „Sfarmă-Piatră" cu cât este mai cinstit și mai obiectiv, cu atât are mai mulți dușmani. Este și acesta un fel de a reacționa, din patrea unor oameni ce nu pot vedea mai departe de vârful pantofilor șefului. Intr'o anumită parte a presei, unde numele lui s'ar cuveni încadrat în ramă de aur, noi nu vedem niciodată imprimat numele lui „Sfarmă-Piatră". In acest timp în „Buna-Vestire" de ex. anumiți tineri fac în fiecare zi însemnări și cronici și „poeme", care te lasă pur și simplu uluit. Căci în aceste însemnări se lăfăesc toate ciupercile literare, tot ce este mai neînsemnat în publicistica noastră literară. Iar când nu fac acest lucru, tinerii se apucă și inserează sumarul „Vremii", foaia de care jidanii scriu tot așa de bine ca Românii. Mâine, poimâine te pomenești că vom vedea în paginele numitei publicații, etalându-se sumarul „Adevărului-literar", cu ample și subtile comentarii. Cât despre „Sfarmă-Piatră", pentru el nu se găsește nici loc și nici timp pentru a fi menționat. Sau nu este menționat pentrucă poate, (mai știi!) acestor tineri li se pare că este periculos ordinei publice și acțiunei lor scriitoricești! Sau poate, așa au ordin, lucru și mai trist! Iar „Gândirea", nici ea nu se bucură de o mai mare trecere în fața lor, deși sunt mulți care au făcut primii pași sub bolțele ei de curată și clară lumină. Acest lucru, domnilor naționaliști este trist. Mai mult, îndrăznim să spunem că este murdar! Acest lucru revoltă pe orice om de bună credință. Și vă pierdeți astfel încet și iremediabil, orice simpatie în sufletele tineretului. Noi am fost obișnuiți să credem că sunteți crescuți într'o nouă etică, într'o morală sobră și cavalerească și când colo, vedem că sunteți crescuți în școala ignoranței și a invidiei!

Inc'odată, păcat!

V. Oprescu-Spineni

Note, polemici, înfierări

S'a prăbușit omul nefast!

In ultimul moment aflăm că peste botul dictatorial al d-lui Guță Tătărescu s'a prăvălit cărămida care l-a demis. Omul nefast care anunța în șoaptă că i se pregătește intrarea în istorie, a intrat în anonimat. Aceasta este cea mai rușinoasă cădere a unui bărbat politic. Ridicat prin surprindere de împrejurările tragice din Decembrie 1933 la cârma țării, beneficiarul omorului dela Sinaia și-a frânt gâtul călcând în străchini. Cu el se lichidează un regim de farsă și ticăloșie, pe care sperăm că cel puțin de aci încolo vom avea libertatea să-l înjurăm cum trebue.

Tot în acest moment aflăm că s'a format un cabinet prezidat de d. Goga. Nu știm dacă trebue să ne bucurăm că naționalismul urcă treptele puterii în condițiunile de astăzi și cu un personal pestriț. Timpurile sunt îngrozitor de grele. Țara, divizată și învrăjbită, are nevoe de liniște.

Un guvern naționalist trebue să însemne mai întâiu un guvern de reconciliere națională. Va fi d. Goga în stare să împace pe români între dânșii?

Un guvern naționalist care vine sub garanția morală a doctrinei cuziste trebue să rezolve radical problema jidovească.

Va fi d. Goga în stare să desrobească țara de sub dictatura iudaică?

Un partid naționalist care a agitat în opoziție lozinci de românizare integrală, nu poate opera la guvern cu jumătăți de măsură. Va transforma d. Goga lozincile în soluții radicale, odată ajuns la guvern?

Un partid eșit din frământările și din jertfele generației dela 1922 are datoria sfântă de a îngriji de viitorul tineretului, de a-i satisface doleanțele din vechile moțiuni, de a-i vindeca rănile primite în lupte. Să nu uite acest guvern că în inima tineretului zac îngropate umilințe și dureri de 15 ani.

Va putea guvernul d-lui Octavian Goga să rezolve criza morală dar și materială a acestui brav tineret?

Să dea Dumnezeu să isbutească! Noi îi dorim sincer izbândă.

Oricum, guvernarea aceasta care vine pe negândite, este un examen sever pentru naționalism. Pentru cuzism în special.

Cuzismul la al cărui examen de maturitate politică are fericirea să asiste chiar creatorul lui: A. C. Cuza, acest „Soracte nive candidum" cum îi spuneam noi într'un elogiu de mai demult, cuzismul trebue să înceapă a-și împlini legămintele față de Hristos, de Rege, de Națiune.

Al. Gr.

„Frontul tinerilor"

CANDIDE. In Franța a luat naștere o nouă organizație politică denumită „Frontul tinerilor".

D. Jean Legrand a explicat în cursul unui banchet inaugural, ceea ce se înțelege prin Frontul tinerilor, noua formațiune pe care o realizează.

— Am asistat, a spus oratorul — în cursul ultimilor ani, la constituirea unui infinit număr de fronturi. Dela 1914 la 1918 era deajuns să spui „front" pentruca toată lumea să știe despre ce-i vorba. In acea epocă nu era decât unul singur, care reunea tot ce Franța avea mai bun.

Se declară astfel războl politicii distructive a forțelor vitale ale neamului. Datoria de-a reacționa, aparține tineretii.

— Puterile publice, continuă el, nu doresc decit un tineret divizat, singura formă în care tineretul nu este periculos!

Acesta-i scopul înființării Frontului tinerilor, aceasta-i starea de lucruri care trebue remediată cu ajutorul nouei formații care va reuni pe toți tinerii doritori de-a munci.

D. colonel Băgulescu rănit pe frontul din Extremul Orient

D. colonel Gh. Băgulescu a fost rănit acum câteva săptămâni la Shanghai. Atașatul militar al Romaniei la Tokio se găsea împreună cu reprezentanții altor state la un post de observație de pe front, când un obuz chinez, făcând explozie în apropierea sa, l-a rănit la piciorul stâng.

Colonel Gh. Băgulescu la manevrele imperiale japoneze

D. colonel Băgulescu este restabilit acum complet. Intr'o scrisoare pe care am primit-o dela d-sa săptămâna trecută, eroul din războiul reîntregirii ne anunță că lucrează la ultimele corecturi ale romanului „Suflet japonez" versiunea franceză și engleză.

Conflictul dintre regaliștii francezi și contele de Paris

Este titlul unui articol semnat de d. Léon Daudet într'un număr recent al ziarului „L'Action française".

Sunt trei frați de la Rocque: Colonelul François-Casimir, cel mai mare și cel mai cunoscut dintre ei, zis „vîndutul", retribuitul din fondurile secrete și care, denunțat de hebdomadarul *Choc* într'un răsunător articol al ducelui Pozzo di Borgo, a încercat cu ajutorul unui polițist să suprime pe colonelul Guillaume, directorul ziarului săptămânal și revelatorul infamiei

Pierre de La Rocque, fost camelot al regelui, intrat în serviciul Monseniorului conte de Paris, acum câțiva ani. Insfârșit, Edouard de la Rocque, care s'a ocupat câtva timp de *Curierul regal*.

Se știe că primul La Rocque, prevăzând „dificultățile", a cumpărat direcția ziarului *Petit Journal*, în ale cărui pagini se putea citi, nu de mult:

„Anumite ziare pun în evidență că contele și contesa de Paris erau însoțiți de „contele de La Rocque". Astfel se poate creea o confuzie. Este vorba, în realitate, de fratele directorului nostru; dar o amintim odată pentru totdeauna, că dela intrarea locot.-colonelului de La Rocque în viața publică, există o separație absolută între activitatea politică a fratelui său și aceea a sa".

O minciună ordinară, demnă de acela pe care camarazii ofițeri obicinuiau să-l numească „La Rocque-mincinosul". Acțiunea ocultă a colonelului, agent secret al ministrului de interne și aceea a fratelui său Pierre, au fost totdeauna conjugate în următorul scop: 1° a da să se înțeleagă că ținta supremă a organizației „Crucile de foc" și-a șefului ei, era restaurarea monarhiei, dar că acest lucru trebuia ținut în obsolut secret până la faimoasa oră H; 2° că fără blestemata de Action Française, care îndepărtează pe republicanii pe jumătate convinși, monarhia ar fi fost făcută de multă vreme.

Odată smulsă masca „omului nefast", — cum l-a calificat Tardieu în fața justiției pe colonelul de La Rocque, — frații au căutat să se revanșeze prin intrigi ce se vor sdrobi prin forța lucrurilor. Consecința este că mai atenți ca totdeauna, toți regaliștii și toți potrioții francezi trebue să se reunească în jurul numelui lui Charles Marras, — ca în vara trecută la Vél' d' Hiv', — acela care, cu prețul a 250 zile de închisoare, a fost un obstacol permanent în calea războiului.

Strigătul de „Maurras la putere!" să răsune mai tare ca oricând. Să se destrame pânzele de păianjen puse de frații de La Rocque în calea destinelor Franței!

O restaurare întârziată și compromisă

Dacă principalul subiect de preocupare al celor mai aleși naționaliști din Franța, este pretinsul complot al cagularzilor, al doilea, — în ordinea importanței — este, fără îndoială, manifestul și „punerea la punct" a Casei de Franța.

Manifestul și mai ales „punerea la punct" care i-a urmat la distanță de 5 zile, au făcut ca posibilitatea unei restaurări monarhice să fie amânată cu cel puțin 20 de ani. Partizanii lui Maurras au fost profund jigniți de nedreptatea regală.

Se vorbeste de intriga de anticameră și de influența fraților de La Rocque, cari profitând de faptul că exilul împiedică pe pretendent să cunoască adevărata stare de spirit din Franța, l-au atras într'o ceartă de ordin particular, și-au obținut o desavuare care isbește în cei mai mulți și mai buni partizani, și — pentru a spune adevărul, — singurii partizani ai unei restaurări monarhice în Franța.

Este ecoul în presa elvețiană, așa cum ni-l redă *l'Action Nationale* dela Geneva.

Cagularzii

GRINGOIRE. Marea înscenare a „complotului" cagularzilor, preocupă în foarte largă măsură presa. Ecouri multiple, interpretări, fapte inedite, sunt date din abundență. Ilegalități, nenumărate abuzuri de autoritate, sunt înfățișate în lumina celui mai pur adevăr.

Dăm mai jos un tablou comparativ de numele acuzatorilor și acuzaților acestei afaceri de pomină.

Acuzatorii: BONNY, polițist îndepărtat de Siguranță pentru tentative de corupție și șantaj. Condamnat de două ori de Tribunal, la închisoare; **DOCLOS**, deputat comunist, vice-președinte al Camerei. Denunțat public ca spion în solda străinătății. Nu a tras la răspundere niciodată pe acuzatori; **ROSENFELD**, redactor-șef la „Populaire". Naturalizat francez deabia de doi ani. Autor a multiple campanii și agitații provocatoare; **MARTY**, deputat comunist. S'a desonorat în vremea războiului, vânzând inamicului vasul pe care-l comanda. Trădător. Organizează în Spania brigade internaționale; supranumit „omoritorul de francezi"; **SAMPAIX**, redactor la „Humanité". Condamnat de 20 de ori pentru defăimare, provocarea soldaților la nesupunere, difuzare de știri false și pentru campanii dăunătoare apărării naționale și **HERMANN**, redactor la „Populaire", recent înfierat printr'o decizie a Curții de apel pentru provocare și abuz de încredere într'o afacere de trafic de arme.

Acuzații: DUSEIGNEUR, erou al războiului. In 1918, în capul unei escadre aeriene franceze, a barat drumul armatei germane deslănțuite. Felicitat de Clemenceau pentru această mare faptă de arme. Comandor al Legiunii de onoare. Noua citații pe armată; **DELONCLE**, rănit în 1914 pe cînd conducea trupele la asalt. Deabia însănătoșit, își reia în primire comanda. Participă la toate marile atacuri, totdeauna primul în misiunile periculoase. Este făcut cavaler al Legiunii de onoare de către Mangin. Patru citații. Rănit a doua oară în 1918; **POZZO DI BORGO**, plecat în război sublocotenent de cavalerie, s'a ilustrat în cursul primelor bătălii ale războiului. Unul dintre primii voluntari în aviație în 1915, n'a încetat de-a cere misiuni periculoase. Citat de 2 ori de generalul d'Urbal pentru „îndrăzneală și sânge rece"; **LE MARESQUIER**, erou al războiului naval, s'a făcut celebru prin lupta crâncenă dusă de submarinul **Le Foucauld** contra crucișătorului **Helgoland**. Cavaler al Legiunii de onoare în 1914. Citat a doua oară pe'ntreaga armată navală în 1916. Ofițer al Legiunii de onoare în 1917, n'a încetat să afirme, în fruntea submarinelor a căror comandă o avea, „bravura și calitățile sale de șef"; **SUZANE MAULER**, 59 ani. A făcut tot războiul ca infirmieră militară de cl. I-a în ambulanțele frontului. A mers și-a adunat răniții de pe câmpul de luptă, cot la cot cu brancardierii. Citată cu ordin pe armată, pentru bravura și devotamentul său. Decorată a Legiunii de onoare, după Verdun, — și **MOREAU DE LA MEUSE**, plecat în 1914 ca sergent infanterist. Termină războiul cu gradul de căpitan. Trei citații și Legiunea de onoare.

Și să mai spună cineva că Franța cumătrului Blum nu-și cinstește eroii...

Sfarmă-piatră

LEI 6. — Anul IV. Nr. 108
Sâmbătă 1 Ianuarie 1938

Director: AL. GREGORIAN

Redacția și Administrația:
Str. Domnița Anastasia 16, — Sectorul I
Telefon: 370,88

R. Ascher

Colind în satul românesc